

דוגמאות לקידום הוראה איכותית במדינות שונות בעולם

סינגפור

המכון הלאומי לחינוך (NIE - National Institute of Education), האוניברסיטה הטכנולוגית של נאניאנג

[/http://www.nie.edu.sg](http://www.nie.edu.sg)

בסינגפור, הכשרת המורים טרום-תפקיד והפיתוח המקצועי שלהם תוך כדי התפקיד, מתקיימים במוסד אחד מרכזי במימון של משרד החינוך ובהנחייתו. המכון הלאומי לחינוך פועל בתוך האוניברסיטה הטכנולוגית של נאניאנג. בשנת 2000 עבר המכון ממבנה ארגוני אקדמי מסורתי (פקולטות להוראת מדעים, חינוך גופני, וכו') למבנה לפי שלבי הקריירה של המורים: הכשרה טרום תפקיד, הסבת אקדמאים, פיתוח מקצועי לאנשי חינוך, מורים מובילים ומנהלי בתי ספר.

המכון מחלק את 'המורים המובילים' (teacher leaders) לשלושה תת-שלבי קריירה: מורים בכירים (senior teachers), מובילי למידת מורים (lead teachers) ומורים רבי-אמן (master teachers). חלוקה זו נשענת על גישה לפיתוח קריירה שנקראת: Teacher Growth Model. לפי גישה זו, ישנם 5 שלבים בהתפתחות המקצועית של מורה:

1. לומד עצמאי שלוקח אחריות על ידיעותיו ומיומנותו ומפתח את יכולתו המקצועית כמורה;
2. לומד ביחד עם עמיתיו המורים בקהילה מקצועית;
3. מוביל את הקהילה הלומדת של המורים בבית הספר ובאזור;
4. מקים מסגרות ומפתח כלים ושיטות ללמידת מורים;
5. משמש יועץ למדיניות ומודל לחיקוי בקהילה המקצועית ובציבור הרחב.

למשל, התכנית ל-'מורים בכירים' מיועדת למורים עם ותק בהוראה של עד חמש שנים. התכנית אורכת 10 שבועות והיא כוללת עיסוק בשיטות הערכה, ליווי פדגוגי, הובלת צוות ושילוב אמצעים מתוקשבים. בסיומה הם חוזרים ללמד בבית הספר ובמשך חצי שנה מיישמים פרויקט חקר קבוצתי ביחד עם המורים האחרים בבית הספר, אותו הם מציגים במכון בפני עמיתיהם.

אוסטרליה (מדינת קווינסלנד)

קווינסלנד היא מדינה הנמצאת בצפון מזרחה של אוסטרליה והיא מונה מעל ל-4 מיליון אזרחים. בעקבות ירידה בהישגים הלימודיים והרחבת פערים, משרד החינוך פיתח והוציא לדרך 'תכנית אסטרטגית' שמטרתה להעלות את ההישגים הלימודיים ולצמצם פערים עד לשנת 2020. אחד הנדבכים של התכנית הוא פיתוח מקצועי של מורים, שנקרא: 'מורים מעולים = הישגים גבוהים'. התכנית תוקצבה ב-535 מיליון דולר אוסטרלי תקציב תוספתי לבתי ספר למשך ארבע שנים.

במסגרת זו:

- הוקמו 6 מרכזי מורים אזוריים (Teacher Education Centre for Excellence) שמאגדים קבוצה של בתי ספר בליווי של מוסדות אקדמיים. המרכזים מאפשרים לפרחי הוראה להתנסות בבתי ספר ולקבל ליווי צמוד ממורים מעולים (אחד המרכזים מתמחה בהוראת מתמטיקה ומדעים);
- נוסדה תכנית ליווי פדגוגי למורים מתחילים, המוקצית לבתי הספר ומופעלת לפי שיקול דעתו המקצועי של מנהל בית הספר. כל מורה חדש מקבל כ-72 שעות ליווי, והמורה המלווה משוחרר משעות הוראה (ומקבל הכשרה קצרה בקורס או ברשת).
- נוסד תפקיד חדש של 'מורה רב-אמן' (master teacher) שתפקידו להוביל את למידת המורים בבית הספר או באשכול של בתי ספר. המורה אינו מלמד בכיתה בעת כהונתו בתפקיד. הוא מקבל תמיכה מקצועית ממרכזי מומחיות מרכזיים. הוקצו 135 מיליון דולר אוסטרלי כדי לשלם שכר ולתמוך ב-300 מורים רבי-אמן. כעת מתקיים משא-ומתן עם ארגון המורים כדי להרחיב את התכנית.

בריטניה

מרכזי מתמטיקה אזוריים – Maths Hubs

<http://www.mathshubs.org.uk>

ההתייחסות אל הוראת המתמטיקה והמדעים בבריטניה, מתקיימת בנפרד מההתייחסות אל הפיתוח המקצועי ואל סולם הקריירה של מורים במערכת.

באופן כללי, החל משנת 1998 נוסף במערכת תפקיד של 'מורה בעל מיומנויות מתקדמות' (advanced skills teacher) שתפקידו לקדם למידת מורים בבית הספר ובאזור. כדי להיבחר לתפקיד, המורה צריך לעמוד ב-28 המרכיבים של הסטנדרד של 'מורה מעולה' (excellent teacher). שכרו, מקביל לשכר של מנהלי בתי ספר ולא מוגדרות למורים בדרגה זו שעות עבודה.

בתחום הוראת המתמטיקה, באופן מסורתי נהוג התפקיד של רכז מתמטיקה (maths lead) בית ספרי. אולם לאחר דוח ציבורי חריף משנת 2004, הוקם 'המרכז הלאומי למצוינות בהוראת המתמטיקה' כדי לקדם את התחום ברמה הלאומית והאזורית. המרכז משמש כקונסורציום בין גופים אקדמיים וארגוני חינוך ותקציבו השנתי הניתן ממשרד החינוך הוא כ-20 מיליון ליש"ט. בשנותיו הראשונות תפקד כמעין מתווך מקצועי בין מוסדות להכשרה ופיתוח מקצועי ובין המחוזות ובתי הספר, הגדיר סטנדרטים להכשרה ולפיתוח מקצועי, עודד שיתופי פעולה והפיץ ידע.

החל מ-2008 המרכז שינה את תפקודו, והחל להקדיש את עיקר פעולתו להקמה והפעלה של 'מרכזי מתמטיקה אזוריים'. בהתבסס על מודל סיני הוקמו 35 מרכזים אזוריים המכסים את כלל מערכת החינוך בבריטניה. כל מרכז מקבץ בתי ספר ומרכזי מומחיות אקדמיים ואחרים מהאזור. המרכזים אחראים על הכשרת מורים, פיתוח של מורים רבי-אמן לתפקידים מובילים, השתלמויות מקצועיות והפעלת קהילות מקצועיות של מורים.

ישנה ביקורת גוברת על כך שהמרכזים הללו 'מנותקים' מהעשייה הבית ספרית, משום שהפעילות עוקפת את מנהל בית הספר, מכיוון שהיא נותנת עדיפות לסדר היום המרכזי של משרד החינוך ושל גופים אקדמיים, ובעיקר שהיא מתקיימת מחוץ לבית הספר ושכל מרכז אחראי על מורים רבים מדי (בבריטניה יש 22,000 בתי ספר). בימים אלו ניהול 'המרכזים' והתמיכה בהם יצאו למכרז חדש (בהיקף של 5 מיליון ליש"ט בשנה).

ניו-זילנד

בשנת 2013 ממשלת ניו-זילנד מינתה וועדה לבחינת עתיד הפיתוח המקצועי של מורים במדינה. הוועדה המליצה על הקמת 'מרכז לאומי לפיתוח מקצועי' למורים במשרד החינוך בשיתוף עם האקדמיה, ארגוני המורים, ועוד. למרכז יוקם וועד מנהל שייתן ביטוי לשותפים במרכז ובראשו תעמוד אישיות מקובלת משדה החינוך. המרכז יפתח סטנדרטים לפיתוח מקצועי, יבחן ויטמיע כלים חדשניים ויעניק אקרדיטציה לספקים של פיתוח מקצועי.

בעקבות דוח הוועדה, הוחלט על שינוי עמוק באופן שבו מתקיים הפיתוח המקצועי של מורים, תוך העברת משקל הכובד אל קהילות מקצועיות של מורים ואל בתי הספר. השינוי שמתחיל רק כעת יכלול את המרכיבים הבאים:

- עד כה ניתן היה להציע תכנים שונים ומגוונים למורים. כעת עיקר המשאבים והמאמץ יופנו לתחומים שבעדיפות לאומית: מתמטיקה, מדעים, קריאה ואוריינות תקשוב.
- הגורמים שיכולים להזמין תכניות להתפתחות מקצועית הם: בתי ספר וקהילות מקצועיות לומדות של מורים.
- המנחים של הלמידה נבחרים בידי המזמינים מתוך מאגר של מנחי למידה שיקבלו אישור ואקרדיטציה ממשרד החינוך.

קנדה – מחוז אונטריו

מחוז אונטריו בקנדה, המונה כ-5,000 בתי ספר, נחשב לאחת ממערכות החינוך המשגשגות בעולם. עם זאת, בשנים האחרונות נרשמה ירידה בהישגים באופן כללי. מובילי החינוך באונטריו שמו לב לכך שההתקדמות בהישגים לא צלחה בתחום המתמטיקה, ובעיקר ברמות המצוינות. לכן, בשנת 2016 משרד החינוך של המחוז החליט להשקיע 60 מיליון דולר קנדי בתכנית לחיזוק הוראת המתמטיקה. התכנית כוללת ליווי פרטני למנהלי בתי ספר תיכון כדי שיובילו מהלכים לשיפור הוראת המתמטיקה בבית ספרם ומינוי של שלושה 'מורים מובילים' למתמטיקה בכל בית ספר יסודי. מרכזי מומחיות מציעים השתלמויות, סדנאות וקהילות למנהלים ומורים וכן קורסים להעמקת הידע המתמטי.

במקביל, וללא קשר או תיאום עם התכנית הלאומית למתמטיקה, משרד החינוך פועל בזירת הפיתוח המקצועי למורים. בעקבות דוח של וועדה ציבורית לפני כעשור החלו בסדרה של פעולות. למשל, באחרונה החלו להפעיל תכנית ל-'מורים מובילים' (Teacher Learning and Leadership Program). התכנית פועלת בשיטה של קול קורא למורים, המתבקשים להציע פרויקט חד-שנתי בבית ספר. וועדה מרכזית בוחרת את המורים הזוכים והם מקבלים מימון למשך השנה וכן ליווי ותמיכה. בסוף השנה הם מציגים את תוצרי הפרויקט בכנס גדול בהשתתפות בכירי מקבלי ההחלטות והחוקרים.

ארה"ב

המועצה הלאומית לסטנדרטים מקצועיים בהוראה – National Board for Professional Teaching Standards

[/http://www.nbpts.org](http://www.nbpts.org)

המכון הוקם בשנת 1987 ביוזמתו של פרופ' לי שולמן וג'ים האנט, מושל צפון קרוליינה. המהלך פורץ הדרך נועד ליצור קאדר של מורים מובילים שיובילו את בניית המקצוענות בהוראה, תוך הסתמכות על הידע המעשי של מורים. הארגון מעניק 'תעודת הסמכה' (certification) על בסיס סטנדרטים להוראה איכותית שפיתח למורים שעוברים תהליך ממושך של תיעוד וניתוח ההוראה שלהם והערכתה בידי וועדת מומחים המורכבת ברובה ממורים. התהליך הוא וולונטרי, והתעודה מקנה כבוד מקצועי והערכה, ובמדינות וערים שונות ברחבי ארה"ב ניתנת עדיפות למורים בעלי ההסמכה המתקדמת בקבלה לעבודה ובתוספות שכר.

רשתות פרקטיקה של מורים – Teacher Practice Networks

[/https://tpn.wested.org](https://tpn.wested.org)

תכנית מענקים (re-granting) של קרן ביל ומלינדה גייטס בשיתוף פעולה עם ארגון החינוך WestEd. מטרתה לתמוך בארגוני חינוך שמסייעים למורים להקים קהילות לומדות של מורים שנועדו לקדם הוראה ממוקדת למידה לקידום הישגי התלמידים. עד כה תמכו בכ-30 ארגונים ברחבי ארה"ב, בעיקר בתחומי הוראת המתמטיקה והשפה האנגלית. הרשת מגדירה סטנדרטים משותפים ומעודדת דיאלוג מקצועי ושיתוף בין הארגונים שמקבלים ממנה מענק.

מתמטיקה לאמריקה – Math for America

[/http://www.mathforamerica.org](http://www.mathforamerica.org)

תכנית של קרן סימונס שהחלה במיקוד בהכשרת מורים חדשים, ועם השנים העבירה את משקל הכובד לפיתוח מקצועי של מורים רבי-אמן (master teachers). מדובר בתכנית עמיתים בת 4 שנים, הכוללת מלגה נדיבה, במסגרתה המורים נפגשים בקביעות ללמידת עמיתים, סדנאות, קורסים וכנסים. בוגרי התכנית מצטרפים לרשת בוגרים קבועה. התכנית החלה בניו-יורק, ובשנים האחרונות התרחבה ללוס אנג'לס, בוסטון, ושינגטון, ועוד.

ללמד להוביל – Teach to Lead

[/http://teachtolead.org](http://teachtolead.org)

יוזמה של משרד החינוך האמריקאי, בשיתוף עם ה-NBPTS ואחרים, שמטרתה להקים תנועה של מורים מובילים ברחבי ארה"ב. התנועה שהחלה לפעול בשנה האחרונה מקיימת סדרה של כנסים אזוריים המיועדים למורים מובילים באזורם. הכנסים מתאפיינים בדיונים מקצועיים מעמיקים, בהשתתפות של אנשי חינוך מובילים, אך בשונה מכנסים אחרים, כאן סדר היום נבנה ומובל בידי מורים. מטרת הפעילות היא ליצור תנופה, לבנות את הביטחון העצמי והמקצועי של מורים, ולתת להם מקום משמעותי יותר בתהליכי קבלת ההחלטות המקצועיים.

